

Posudek školitele bakalářské práce

Autor práce: Lucie Svobodová

Název práce: Projevy negativní časové perspektivy u adolescentů

Školitel: Mgr. Kateřina Lukavská, Ph.D.

Bakalářská práce Lucie Svobodové se soustředí na fenomén negativní časové perspektivy. Téma navazuje zejména na práci Zimbarda a Boyda (1999), kteří ve své teorii časové perspektivy vedle časových rámců (minulost, přítomnost, budoucnost), rozlišují i jejich valenci (pozitivní, negativní). Pro zjišťování individuální časové orientace (míry, do jaké ten který jedinec užívá jednotlivé rámce) bývají v současném výzkumu i praxi užívány dotazníkové metody (např. ZTPI, ale i jiné). Centrální otázkou práce pak je, zda jedinci, kteří v dotazníku ZTPI významně výše skórují v negativních rámcích, vykazují odlišné vzorce vnímání svého života nebo ve spontánní výpovědi příběhu. Práce tedy kombinuje kvantitativní a kvalitativní postupy. Cílovou skupinou jsou studenti maturitních ročníků SŠ.

V teoretické části autorka vymezuje problematiku časové perspektivy jednak v širším kontextu psychologického zkoumání času, jednak z hlediska zaměření dosavadních autorů na různé rámce (nejvíce zkoumaná je budoucnost) a z hlediska jejich odlišného pojetí časové perspektivy jako postoje, rysu apod. Následně stručně shrnuje dosavadní výsledky zkoumání časové perspektivy a představuje vybrané teorie časové perspektivy: Zimbardovu, Nuttinovu a Pavelkové. Velký prostor je pak věnován konceptu negativní časové perspektivy, který dosud nebyl samostatně v literatuře tematizován. Teoretická část končí představením řady výzkumů o časové perspektivě u adolescentů.

Celkově je teoretická část práce zdařilá, přehledně strukturovaná a bohatá na informace. Ze zdrojů převládají cizojazyčné odborné publikace. Seznam literatury obsahuje 26 titulů. Poznátky jsou uváděny a interpretovány s porozuměním.

V empirické části Lucie Svobodová prezentuje výsledky výzkumné sondy, jejíž cílem bylo zjistit, jak se zvýšená negativní časová orientace u maturantů projevuje ve výpovědích o jejich životě a v příbězích stimulovaných TAT tabulemi. Výzkum byl realizován v observační laboratoři Myslab. Autorka analyzovala jednak kresby „čar života“ (Tyl, 1986), jednak videozáznamy zachycující výpovědi na TAT tabule (Murray et al., 1943) celkem u 17 respondentů, z nichž 7 vykazovalo v ZTPI vysoké skóry v negativních časových rámcích a

zbylých 10 naopak vykazovalo velmi nízké skóry negativní časové perspektivy (vrchních a spodních 15 respondentů ze skupiny 113 maturantů ze tří pražských gymnázií).

V části metod autorka prezentuje všechny potřebné informace od výzkumných cílů, přes charakteristiku souboru, nábor respondentů a sběr dat až po použité metody a způsob jejich vyhodnocování. Čtenář si tak může udělat zcela kompletní představu o tom, jak výzkum probíhal, což považuji za klíčové z hlediska využitelnosti výsledků.

Ve výsledcích studentka prezentuje a analyzuje několik typů výstupů. Jednak kvantitativní data získaná prostřednictvím softwaru Interact a zpracovaná ve statistickém programu JASP (konkrétně studentka kódovala pro každého respondenta úseky vyprávění zachycující minulost, přítomnost a budoucnost a jejich ladění - pozitivní, neutrální a negativní, prezentuje pak průměrné délky příslušných úseků u skupiny vysoce a nízkce negativně orientovaných). Dále pak prezentuje a interpretuje vizualizace stejných údajů, ale tak, že umožňují sledovat i jedinečné rysy na úrovni jednoho respondenta. Samostatnou část pak představuje rozbor kreseb čár života, jak souhrnně, tak opět na úrovni jednotlivých vybočujících respondentů. Výzkum přinesl několik slibných výsledků zejména s ohledem na směřování dalších výzkumů (např. se zdá, že ve výpovědích TAT je největší rozdíl mezi oběma skupinami respondentů ve výrocích o budoucnosti). I ve stávajících datech je však ještě prostor pro provedení dalších analýz.

Celkově studentka čelila nelehké situaci, kdy vstupovala do nejasně definovaného výzkumu a kromě zvládnutí běžných výzkumných dovedností se musela učit pracovat s analytickým softwarem Interact. Chtěla bych vyzdvihnout zejména iniciativu, samostatnost a pečlivost, se kterou se Lucie Svobodová zhostila všech těchto úkolů. Její práce podle mého představuje velmi cenné spojení kvantitativního a kvalitativního přístupu ve zkoumání časové perspektivy.

Předkládaná práce splňuje kritéria na bakalářské práce kladená a **doporučuji ji k obhajobě.**

V Praze, 22.5. 2018

Mgr. Kateřina Lukavská, Ph.D.